

Nr 124.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pensionering av vissa i lantförsvarets tjänst anställda eller förut anställda personer; given Stockholms slott den 14 mars 1924.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o—8:o hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Carl Malmroth.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 14 mars 1924.

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETERSSON.

Departementschefen, statsrådet Malmroth anhåller att få underställa Kungl. Maj:ts prövning åtskilliga inkomna framställningar angående beredande av pension åt vissa i lantförsvarets tjänst anställda eller förut anställda personer samt anför därvid följande:

1:o.

Uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 23 juni 1923 har *chefen för Norrlands dragonregemente* hemställt, att snickaren vid regementet Karl Linder, vilken komme att avgå från sin anställning med utgången av september 1923, måtte komma i åtnjutande av pension från och med oktober samma år.

*Ang. pension
åt förre
snickaren
K. Linder.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Linder är född den 14 november 1863; att han deltagit i arbetet med uppförandet av Norrlands dragonregementes kasernetablissemang i Umeå under hela byggnadstiden, varvid han visserligen i huvudsak arbetat hos kronans entreprenörer därstädes, men samtidigt därmed, efter regementets förläggning till Umeå, mot timpenning utfört en del arbeten för regementet; att han sedan år 1903 i oavbruten följd haft anställning vid regementet enligt muntlig överenskommelse; att under sistnämnda anställning ersättningen till honom intill hösten 1918 utgått i form av timpenning samt därefter såsom viss månadsavlöning, dock att han för en del arbeten erhållit betalning enligt räkning; att hans avlöning vid regementet under de senare åren uppgått till i medeltal 3,600 kronor för år; att hans arbetsförmåga på grund av ålder och sjukdom är betydligt nedsatt; samt att han städse skött sina göromål vid regementet på ett förtjänstfullt sätt och såväl i som utom arbetet alltid iakttagit ett värdigt och rättskaffens uppträdande.

Chefen för sjätte arméfördelningen har tillstyrkt den av *chefen för Norrlands dragonregemente* gjorda framställningen.

Uti den 6 februari 1924 avgivet utlåtande har *arméförvaltningens fortifikationsdepartement* anfört, att departementet i anledning av vad i ärendet förekommit ansåge tvivelaktigt, huruvida Linder, som i en del fall givetvis varit att betrakta såsom regementets entreprenör, kunde anses haft sådan anställning vid regementet, att han enligt de grunder, som riksdagen under de senare åren tillämpat, kunde komma i åtnjutande av statspension. Därest emellertid Kungl. Maj:t skulle anse, att statspension borde tilldelas Linder, hemställde fortifikationsdepartementet, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att Linder under sin återstående livstid finge från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 400 kronor.

I ärendet har *statskontoret* den 23 februari 1924 avgivit utlåtande och därvid anfört, att även om Linders arbete vid kasernbyggnaden för Norrlands dragonregemente måste anses vara endast indirekt, genom anställning hos vederbörande byggnadsentreprenör, utfört för statens räkning, så hade dock Linder efter byggnadsarbetets fullbordande alltsedan år 1903 haft anställning vid regementet mot timlön eller månadsavlöning. Med hänsyn härtill samt till övriga i ärendet åberopade förhållanden och då exempel icke saknades därpå, att även arbete under först angivna omständigheter ansetts böra beaktas i fråga om pension av statsmedel, syntes billighetsskäl i detta fall föreligga för beredande av någon pension. Då statskontoret icke hade något att erinra mot det belopp av 400 kronor, som av arméförvaltningens fortifikationsdepartement ifrågasatts, hemställde statskontoret, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Linder finge från och med månaden näst efter den, vari avgång från anställningen vid regementet ägt rum, under sin återstående livstid åtnjuta pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 400 kronor årligen.

Med avseende å vad i ärendet förekommit och då, enligt vad jag under hand inhämtat, Linder avgått från sin ifrågavarande anställning med utgången av september månad 1923, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre snickaren vid Norrlands dragonregemente Karl Linder må från och med den 1 oktober 1923 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 400 kronor.

2:o.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i proposition (nr 134) till 1913 års riksdag framställt förslag medgav riksdagen, att stenarbetaren vid Karlsborgs fästningsbyggnad Johan August Engberg, vilken varit anställd vid nämnda fästningsbyggnad under sammanlagt 34 år, finge å allmänna indragningsstaten erhålla en årlig pension av 300 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, då han upphörde att vara anställd vid kronans arbeten (riksdagens skrivelse nr 10, punkt 47:o).

Ang. förhöjd
pension åt
stenarbetaren
J. A. Engberg.

Uti skrivelse till arméförvaltningens fortifikationsdepartement den 4 december 1923 har *fortifikationsbefälhavaren å Karlsborg* — med förmälan att Engberg fortfarande kvarstode i tjänst, men att han på grund av nedsatt arbetsförmåga snarast önskade avgå från sin anställning — hemställt, att den Engberg beviljade pensionen måtte höjas till belopp, varmed pension under de senare åren pläгат tillerkännas statens arbetare i liknande ställning.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Engberg är född den 28 mars 1865; att han under åren 1920—1922 uppburit en avlöning, som, fränsett dyrtidstillägg, uppgått till i medeltal omkring 1,830 kronor för år; att han på grund av kronisk magkatarr, kronisk ledgångsreumatism och allmän svaghet är ur stånd att vidare fullgöra de med hans anställning vid fästningsbyggnaden förenade göromål och för framtiden oförmögen att med arbete försörja sig; att han är gift och har två minderåriga barn; samt att han under sin ifrågavarande anställning oförvitligt, plikttroget och med stor skicklighet fullgjort sina åligganden.

Med överlämnande av handlingarna i ärendet har *arméförvaltningens fortifikationsdepartement* uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 8 december 1923 anför, att departementet, på grund av vad i ärendet förekommit och med hänsyn till de av Engberg åtnjutna löneförmånerna samt de belopp, som av riksdagen på senaste tiden beviljats med Engberg jämställda befattningshavare i statens tjänst, och särskilt till Engbergs långa och väl vitsordade tjänst, ansåge sig böra föreslå, att pensionsbeloppet åt Engberg måtte bestämmas till 500 kronor årligen. Departementet hemställde således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å allmänna indragningsstaten bevilja Engberg en till 500 kronor ökad årlig pension, att utgå från och med månaden näst efter den, då han upphört att vara anställd vid kronans arbeten.

Statskontoret har den 14 januari 1924 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anfört, att då Engberg, efter det att rätt till pension å 300 kronor blivit honom av 1913 års riksdag medgiven, att åtnjutas sedan han upphört att vara anställd vid kronans arbeten, emellertid allt fortfarande innehaft anställning vid fästningsbyggnadsarbetena samt nu uppnått en tjänstetid i statstjänst av 44 år, syntes, med hänsyn tillika till vad handlingarna i övrigt innehölle särskilt därom att Engberg numera vore på grund av sjukdom för framtiden oförmögen att med arbete försörja sig, billighetsskäl få anses föreligga att bereda förhöjning av den honom beviljade men av honom hittills icke åtnjutna pensionen. På grund härav och då det föreslagna beloppet icke överstege vad en arbetare vid statens järnvägsbyggnader under liknande förhållanden med avseende å levnads- och tjänstålder skulle i pension bekomma enligt kungörelsen den 8 november 1918 (nr 859), förenade sig statskontoret i den av arméförvaltningens fortifikationsdepartement gjorda hemställan.

På grund av vad sålunda i ärendet förekommit får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att stenarbetaren vid Karlsborgs fästningsbyggnad Johan August Engberg må från och med månaden näst efter den, varunder han upphör att vara anställd vid kronans arbeten, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten i årlig pension uppbära, utöver honom av 1913 års riksdag beviljat belopp av 300 kronor, ytterligare 200 kronor eller sammanlagt 500 kronor.

3:o.

Ang. pension
åt rullförings-
biträdet
J. P. Borg. Uti en den 19 december 1923 dagtecknad skrift har underlöjtnanten i armén, rullföringsbiträdet vid Kristinehamns rullföringsområde, nr 40, Jan Peter Borg gjort ansökning om erhållande av pension.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Borg, som är född den 19 maj 1858, den 10 oktober 1876 antagits till volontär vid dåvarande Nerikes regemente, den 28 september 1882 befordrats till sergeant av 2. klassen, den 22 april 1891 erhållit avsked från sistnämnda beställning och då inträtt i reserven, där han fortfarande kvarstår, ävensom att Borg utnämnts den 12 mars 1909 till svärdsman samt den 14 december 1917 till underlöjtnant i armén. Vidare inhämtas, att Borg förordnats den 30 november 1891 till avdelningsområdesbefälhavare vid Ölme kompaniområde, nr 121, samt den 1 januari 1902 till rullföringsbiträde vid Kristinehamns rullföringsområde, nr 40, å vilken sistnämnda befattning han fortfarande är förordnad till och med den 30 september 1924.

Chefen för fjärde arméfördelningen har tillstyrkt den gjorda ansökningen.

Arméförvaltningens civila departement har den 29 december 1923 avgivit utlåtande i ärendet och därvid — under erinran att avlöning till befattnings-

havare av ifrågavarande slag utginge i form av arvode — anført, att dylika befattningar väl i huvudsak syntes vara avsedda för pensionerad militär personal, men att då i bestämmelserna i generalorder den 1 november 1901 beträffande tillsättning av personalen vid rullföringsområdena allenast stadgats, att rullföringsbiträde skulle vara underofficer i regementes eller kårs reserv, hinder icke mött för Borgs förordnande å förevarande befattning. Någon författningsenlig rätt för Borg, som i sin förutvarande egenskap av underofficer på stat icke förvärvat rätt till pension och fyllnadspension såsom sådan, att efter avgången från befattningen såsom rullföringsbiträde komma i åtnjutande av pension föreläge emellertid icke.

Med hänsyn till Borgs långvariga och synnerligen väl vitsordade tjänstgöring i statens tjänst, bland annat, såsom rullföringsbiträde i mer än 22 år ävensom till den höga ålder, han numera uppnått, ansåge departementet likväl billighetsskäl tala för att honom bereddes pension. Vid bestämmandet av pensionens storlek syntes hänsyn böra tagas till beloppet av det arvode, som Borg för närvarande åtnjöte såsom rullföringsbiträde, eller 2,130 kronor för år räknat. Då sådana statens med arvoden avlönade befattningshavare, vilkas arbetstid helt toges i anspråk för vederbörlig befattning, i den mån dem tillerkänts pension, i regel syntes hava erhållit sådan förmån med belopp, som motsvarat omkring $\frac{2}{3}$ av arvodet, skulle pensionen för Borg komma att uppgå till omkring 1,400 kronor. Det syntes i förevarande fall dock böra iakttagas, att Borgs pensionsförmåner icke komme att överstiga det pensionsbelopp, som Borg, därest han kvarstått på aktiv stat och där vunnit befordran till fanjunkare, ägt att vid uppnådd pensionsålder såsom sådan, d. v. s. i maj 1908, uppbära eller 1,000 kronor. Därest pension med nyss angivna belopp bereddes Borg, torde han jämväl komma i åtnjutande av pensionstillägg enligt bestämmelserna i kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 360).

I anslutning till vad sålunda anförts hemställde departementet, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Borg finge från och med månden näst efter den, varunder han entledigades från sin innehavande befattning, från allmänna indragningsstaten uppbära pension av 1,000 kronor årligen.

I ärendet har *statskontoret* den 22 januari 1924 avgivit utlåtande och därvid anført, att, såsom av arméförvaltningens civila departement framhållits, vid rullföringen huvudsakligen anställdes personal, som från aktiv anställning vid armén avgått med åtnjutande av pension. Vid sådant förhållande hade den omständigheten, att sådan pensionär under i regel jämförelsevis kort tid biträtt vid rullföringen, icke ansetts böra föranleda, att honom bereddes någon särskild pensionsförmån. Ehuru det syntes i viss mån betänkligt att frångå den hittills tillämpade regeln, att arbete vid rullföringen icke grundlade rätt till pension, syntes det dock icke kunna förnekas, att saken komme i ett annat läge, när, såsom fallet vore i fråga om Borg, någon pension icke förut åtnjötets samt anställningen vid rullföringen omfattade

mer än 20 år och syntes hava utgjort vederbörandes huvudsakliga verksamhet, på grund varav anställningen sålunda berett honom hans egentliga levebröd. Med hänsyn härtill och jämväl till Borgs föregående tjänstgöring vid armén torde det kunna anses billigt, att någon pension av statsmedel bereddes honom, när han inom kort vid framskriden ålder nödgades lämna sin befattning. Då statskontoret icke funne anledning till erinran mot det av arméförvaltningens civila departement föreslagna pensionsbeloppet, anslöte sig statskontoret till den av nämnda departement gjorda hemställan.

Med avseende å vad sålunda i ärendet förekommit får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att underlöjtnanten i armén, rullföringsbiträdet vid Kristinehamns rullföringsområde, nr 40, Jan Peter Borg må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin befattning såsom rullföringsbiträde, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,000 kronor.

4:o.

Ang. pension
åt verkstads-
föreståndaren
F. O. Johans-
son.

Uti en den 28 december 1923 dagtecknad skrift har försvarsverkens civila personals förbund hos Kungl. Maj:t gjort framställning om beredande av pension åt föreståndaren för Svea livgardes sadelmakeriverkstad Frans Oskar Johansson. Vidare har *sekundchefen för Svea livgarde* i skrivelse till Kungl. Maj:t den 29 januari 1924 gjort framställning i enahanda syfte.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Johansson är född den 11 juni 1858; att han under tiden 15 augusti 1891—15 augusti 1896 varit anställd såsom sadelmakeriarbetare vid Göta livgarde och från och med den 16 augusti 1896 anställdt såsom föreståndare för Svea livgardes sadelmakeriverkstad, vilken anställning han fortfarande innehar; att han under åren 1919—1923 vid sistnämnda regemente uppburit en avlöning, som, fränsett dyrtidstillägg, uppgått till i medeltal omkring 2,960 kronor för år; att han på grund av sjukdom (sockersjuka) är mindre arbetsför, och att berörda nedsättning i arbetsförmågan sannolikt är för framtiden bestående; samt att han under sin anställning vid Svea livgarde med berömvärd skicklighet och flit fullgjort sina tjänsteåligganden, varjämte han städse iakttagit ett värdigt och rättskaffens uppförande.

Chefen för fjärde arméfördelningen har tillstyrkt den av sekundchefen för Svea livgarde gjorda framställningen.

Arméförvaltningens intendentsdepartement har den 5 februari 1924 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anført, att departementet i betraktande av Johanssons långa och väl vitsordade verksamhet i statens tjänst funne det vara billigt, att han från och med månaden näst efter den, under vilken han erhöles avsked från sin anställning vid regementet, komme i åtnjutande av något understöd från statens sida för sin återstående levnad. I fråga om

storleken av dylikt understöd erinrade departementet, att årliga pensioner å 800 å 1,000 kronor i allmänhet pläгат beviljas vid armén anställda arbetare, vilka intagit förmans ställning. Med hänsyn emellertid därtill, att Johanssons arbetsförmåga vore nedsatt med endast en tredjedel, och att han sålunda syntes kunna genom eget arbete avsevärt bidra till sitt uppehälle efter erhållet avsked, ansåge departementet sig böra föreslå Johansson till erhållande av pension allenast med 700 kronor för år. På grund härav hemställde departementet, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Johansson finge från och med månaden näst efter den, varunder han erhöille avsked från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 700 kronor.

I ärendet har *statskontoret* den 19 februari 1924 avgivit utlåtande och därvid anfört, att med hänsyn till Johanssons väl vitsordade arbete under långvarig statsanställning goda skäl syntes föreligga att bereda honom någon pension av statsmedel, när han inom kort på grund av ålder och sjuklighet nödgades lämna sin befattning. Då det syntes vara att antaga, att vid den framskridna ålder Johansson uppnått endast kort tid återstode, tills arbetsförmågan vore i det närmaste uttömd, torde den omständigheten, att arbetsförmågan ännu icke befunnits nedsatt med mer än en tredjedel, knappast kunna lämna stöd för reducering av pensionsbelopp, som eljest i och för sig skulle kunna finnas skäligt. Berörda omständighet syntes nämligen icke böra tillmätas någon särskild betydelse vid det förhållande, att Johansson i allt fall ansetts icke lämpligen kunna under någon längre tid bibehållas vid sin anställning. Då statskontoret emellertid för sin del med hänsyn till föreliggande omständigheter icke funne anledning till erinran mot det föreslagna pensionsbeloppet, 700 kronor, hemställde ämbetsverket om vidtagande av åtgärd i enlighet med det av arméförvaltningens intendentsdepartement framlagda förslaget.

Under återopande av vad sålunda förekommit får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att föreståndaren för Svea livgardes sadelmakeriverkstad Frans Oskar Johansson må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 700 kronor.

5:o.

Uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 29 december 1923 har *chefen för Skånska husarregementets avdelning i Landskrona* gjort framställning om beredande av pension åt skrädderiarbeterskan vid nämnda avdelnings intendenturverkstäder Carolina Lindau, född Johannesdotter.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Lindau är född den 2 augusti 1864; att hon under åren 1894—1908 varit anställd såsom skrädderiarbeterska

Ang.
pension åt
skrädderi-
arbeterskan
C. Lindau,
född Johan-
nesdotter.

vid Skånska trängkåren samt därefter tillträtt sin innehavande anställning vid Skånska husarregementets avdelning i Landskrona; att hon under de senare åren från regementet uppburit en avlöning, som, fränsett dyrtidstilllägg, uppgått till i medeltal omkring 810 kronor för år; att hon lider av kronisk lungsjukdom samt allmän svaghet och kraftnedsättning, i följd varav hon endast i mycket ringa mån genom arbete kan bidra till sitt uppehälle; att hon utfört det henne anförtrodda arbetet på ett fullt tillfredsställande sätt; samt att hon är gift och måste bidra till makens underhåll, enär denne på grund av sjukdom är nästan fullständigt oförmögen till arbete.

Chefen för första arméfördelningen har tillstyrkt den gjorda framställningen.

Arméförvaltningens intendentsdepartement har den 19 februari 1924 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anført, att departementet, i betraktande av Lindaus långa och väl vitsordade verksamhet i statens tjänst ävensom med hänsyn till de synnerligen ömmande omständigheter, som här syntes föreligga, funne det vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att hon från och med månaden näst efter den, under vilken hon erhöile avsked från sin anställning vid regementet, komme i åtnjutande av något understöd från statens sida för sin återstående levnad. I fråga om storleken av dylikt understöd erinrade departementet därom, att riksdagen under de senare åren tillerkänt åtskilliga befattningshavare i statens tjänst i liknande ställning som Lindau pensioner från allmänna indragningsstaten. Sålunda hade 1923 års riksdag, med bifall till av Kungl. Maj:t i proposition nr 213, punkt 1, därom gjord framställning, beviljat förra tvätterskan vid Norrlands dragonregemente Anna Brita Lindqvist, född Öberg, vilken varit anställd vid nämnda regemente under 21 år, pension å allmänna indragningsstaten med 350 kronor årligen (riksdagens skrivelse nr 183, punkt 1). Då Lindau kunde åberopa en anställningstid i statens tjänst av 30 år och då hon måste bidra till försörjningen av sin make, hölle departementet före, att pensionen till Lindau skäligen borde bestämmas till 450 kronor för år. På grund härav hemställde intendentsdepartementet, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Lindau finge från och med månaden näst efter den, under vilken hon erhöile avsked från sin ifrågavarande anställning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 450 kronor.

Statskontoret har i utlåtande den 27 februari 1924 instämt uti vad arméförvaltningens intendentsdepartement i sitt ovanberörda utlåtande föreslagit.

Under åberopande av vad sålunda förekommit får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att skrädderiarbeterskan vid Skånska husarregementets avdelnings i Landskrona intendenturverkstäder Carolina Lindau, född Johannesdotter, må från och med månaden näst efter den, varunder hon entledigas från sin berörda anställning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 450 kronor.

6:o.

Uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 19 januari 1924 har *chefen för Norrlands artilleriregemente* gjort framställning om beredande av pension åt sömmerskan vid regementets intendenturverkstäder Maria Josefina Lidberg samt tvätterskorna vid regementet änkan Margareta Magnusson, född Esbjörnsson, och Brita Jonsson Bodén, vilka inom den närmaste framtiden komme att avskedas på grund av nedsatt arbetsförmåga.

*Ang. pension
åt sömmerskan M. J. Lidberg samt tvätterskorna M. Magnusson, född Esbjörnsson, och B. J. Bodén.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas

beträffande Lidberg, att hon är född den 15 oktober 1860; att hon alltsedan den 1 september 1898 är anställd såsom sömmerska vid regementets intendenturverkstäder; och att hennes arbetsförmåga till följd av kronisk ledgångsreumatism är väsentligt nedsatt;

beträffande Magnusson, att hon är född den 24 december 1859; att hon från och med den 1 november 1904 är anställd såsom tvätterska vid regementet; och att hennes arbetsförmåga på grund av allmän kraftnedsättning är i väsentlig mån minskad; samt

beträffande Bodén, att hon är född den 22 maj 1859; att hon från och med den 21 september 1907 är anställd såsom tvätterska vid regementet; och att hon på grund av allmän kraftnedsättning är mindre arbetsför.

Vidare inhämtas, att till envar av ovannämnda arbeterskor under de senaste fem åren utgått avlöning med, fränsett dyrtidstillägg, omkring 3 kronor för dag; samt att omförmälda arbeterskor, av vilka Lidberg år 1918 tilldelats Patriotiska sällskapets medalj i silver, under sin anställning vid regementet alltid utfört sitt arbete på ett synnerligen pliktroget och för regementet förtjänstfullt sätt.

Arméförvaltningens intendentsdepartement har den 1 februari 1924 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anført, att departementet, i betraktande av bemälda arbeterskors väl vitsordade verksamhet i statens tjänst samt då de inom den närmaste tiden komme att avskedas på grund av nedsättning i arbetsförmågan, funne det vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att de efter erhållet avsked från innehavande anställningar vid regementet komme i åtnjutande av något understöd från statens sida för sin återstående levnad. I fråga om storleken av dylikt understöd erinrade departementet därom, att riksdagen under de senare åren tillerkänt åtskilliga befattningshavare i statens tjänst i liknande ställning som här ifrågavarande arbeterskor pensioner från allmänna indragningsstaten. Sålunda hade 1923 års riksdag beviljat förra tvätterskan vid Norrlands dragonregemente Anna Brita Lindqvist, född Öberg, vilken varit anställd vid nämnda regemente under 21 år, pension å allmänna indragningsstaten med 350 kronor årligen. Då Magnusson med avseende å anställningstidens längd — omkring 19 år 3 månader — syntes kunna jämföras med ovanberörda tvätterska vid Norrlands dragonregemente, ansåge departementet sig böra föreslå Magnusson till erhållande av en pension av 350 kronor för år. Beträffande åter Bodén funne sig departementet med hänsyn till hennes kortare anställningstid i statens tjänst

— omkring 16 år 4 månader — icke kunna föreslå, att pensionsbeloppet för henne sattes högre än 300 kronor för år. Vad slutligen anginge Lidberg, kunde denna åberopa en anställningstid i statens tjänst av omkring 25 $\frac{1}{2}$ år, vadan departementet hölle före, att pensionsbeloppet för henne skäligen borde sättas till 400 kronor för år. Samtliga pensioner syntes böra få utgå från och med månaden näst efter den, under vilken ifrågavarande arbeterskor komme att entledigas från sina anställningar vid regementet. På grund av vad sålunda anförts hemställde departementet, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att ovannämnda arbeterskor finge från och med månaden näst efter den, under vilken de erhöle avsked från innehavande anställningar vid regementet, under sin återstående livstid, Lidberg och Bodén, så länge de vore ogifta, samt Magnusson, så länge hon förbleve i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära årliga pensioner med, Lidberg 400 kronor, Magnusson 350 kronor samt Bodén 300 kronor.

Statskontoret har den 23 februari 1924 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anført, att ämbetsverket i likhet med arméförvaltningens intendentsdepartement funne med rättvisa och billighet överensstämmande, att ifrågavarande arbeterskor erhöle något årligt understöd, när de inom kort nödgades till följd av framskriden ålder och sjuklighet lämna sina anställningar. Vad anginge storleken av dylikt understöd, finge statskontoret erinra därom, att de pensioner, som under senare år beviljats arbeterskor vid marinen, fastställt med hänsyn till de pensioner, som tillkomme manliga daglönare med motsvarande tjänstetid i enlighet med föreskrifterna i kungörelsen den 24 augusti 1920 (nr 645). I överensstämmelse härmed hade exempelvis 1922 års riksdag, med bifall till av Kungl. Maj:t i proposition nr 107 framställt förslag, förklarar två kvinnliga arbeterskor vid marinen med 29, respektive 25 års tjänstetid berättigade åtnjuta pension med 450, respektive 400 kronor årligen (riksdagens skrivelse nr 302, punkt 31). För manlig daglönare, som räknade en tjänstetid av 25 år, utgjorde pensionen 500 kronor; och för varje fullt tjänstår därutöver förhöjdes pensionen med 20 kronor. Till kvinnlig daglönare syntes pension böra utgå med 400 kronor efter 25 års tjänstetid. Om tjänstetiden över- eller understege nämnda antal år, syntes pensionen böra höjas med 10 kronor för varje fullt tjänstår därutöver, respektive minskas med 10 kronor för varje understigande år. Då de av intendentsdepartementet ifrågasatta pensionsbeloppen i avrundade tal överensstämde med vad som skulle utgå vid tillämpning av nu angivna principer, hade statskontoret intet att erinra mot framställningen i denna del. Vad däremot beträffade förslaget, att pensionernas fortsatta åtnjutande skulle göras beroende av, att ifrågavarande arbeterskor kvarbleve i nuvarande civilstånd, ville statskontoret erinra därom, att sådant villkor för pensions åtnjutande plägade uppställas endast i fråga om änkepension, d. v. s. pension, som vederbörande erhöle i egenskap av änka efter statsanställd befattningshavare. I nu förevarande fall gällde det pensioner till personer, som genom egen anställning i statstjänst befunnits hava gjort sig därav förtjänta, och

då syntes ett sådant villkor för pensionens åtnjutande icke kunna anses vara på sin plats. På grund av det anförda hemställde statskontoret, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att envar av ovannämnda arbeterskor vid Norrlands artilleriregemente måtte från och med månaden näst efter den, vari hon entledigades från sin anställning, under sin återstående livstid åtnjuta årlig pension å allmänna indragningsstaten till följande belopp, nämligen Lidberg med 400 kronor, Magnusson med 350 kronor samt Bodén med 300 kronor.

I likhet med myndigheterna anser jag med rättvisa och billighet överensstämmande, att pensioner av statsmedel beredas ifrågavarande arbeterskor. Mot de föreslagna pensionernas storlek har jag intet att erinra. På sätt statskontoret framhållit, förefinnes icke någon anledning att i nu föreliggande fall göra pensionernas åtnjutande beroende av pensionstagarnas civilstånd, utan torde pensionerna beviljas att utgå under vederbörandes återstående livstid.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att envar av sömmerskan vid Norrlands artilleriregementes intendenturverkstäder Maria Josefina Lidberg samt tvätter-skorna vid regementet änkan Margareta Magnusson, född Esbjörnsson, och Brita Jonsson Bodén må från och med månaden näst efter den, varunder hon entledigas från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension, Lidberg med 400 kronor, Magnusson med 350 kronor och Bodén med 300 kronor.

7:o.

Uti skrivelse till arméförvaltningens artilleridepartement den 16 februari 1924 har *styresmannen för ammunitionsfabriken* gjort framställning om beredande av pension åt arbeterskan vid fabriken Kristina Hansson, vilken hade för avsikt att avgå från sin ifrågavarande anställning med utgången av juni månad 1924.

Aug. pension
åt arbeterskan
K. Hansson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Hansson är född den 14 september 1860; att hon anställdes vid ammunitionsfabriken den 1 november 1876 och därefter, med undantag för tiden 1 november—31 december 1902, innehaft oavbruten anställning vid fabriken; att hennes arbetsförtjänst vid fabriken under år 1923, fränsett dyrtidstillägg, uppgått till 1,130 kronor 72 öre; att hon på grund av allmän kraftnedsättning, vilken sannolikt kommer att bliva för framtiden bestående, är oförmögen att vidare fullgöra de med hennes anställning vid fabriken förenade göromål, och att hennes förmåga att genom arbete själv bidra till sin bärning är i hög grad nedsatt; samt att hon under sin anställning vid ammunitionsfabriken ådagalagt god arbetsduglighet och ett hedrande uppförande.

Med överlämnande av handlingarna i ärendet har *arméförvaltningens artilleridepartement* uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 18 februari 1924 anför,

att departementet ansåge billigt, att Hansson genom pension bereddades någon hjälp till livsuppehälle under sin återstående livstid, ävensom att departementet i fråga om storleken härav finge föreslå samma pensionsbelopp, som 1923 års riksdag i liknande fall beviljat förra arbeterskan vid ammunitionsfabriken Maria Joseфина Malmberg, född Hellqvist, eller 400 kronor för år (riksdagens skrivelse nr 69, punkt 13 m). Artilleridepartementet hemställde således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å allmänna indragningsstaten bevilja Hansson under hennes återstående livstid en årlig pension av 400 kronor, att utgå från och med den 1 juli 1924.

Statskontoret har den 25 februari 1924 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anfört, att den av arméförvaltningens artilleridepartement omförmälda förra arbeterskan Malmberg endast kunnat räkna en tjänstetid av 20 år, under det att Hansson varit anställd i statens tjänst under 47 år. Det ville därför synas statskontoret med rättvisa överensstämmande, att åt Hansson, då hon nu på grund av allmän kraftnedsättning vore oförmögen att utföra med hennes anställning förenat arbete, utverkades årligt understöd med högre belopp än det, som beviljats Malmberg. Statskontoret erinrade, att ämbetsverket i sitt under punkt 6 omförmälda utlåtande av den 23 februari 1924 rörande beredande av pension åt vissa arbeterskor vid armén anfört, att kvinnlig daglönare syntes böra erhålla pension med 400 kronor efter 25 års tjänstetid, och om tjänstetiden över- eller understege nämnda antal år, syntes pensionen böra höjas med 10 kronor för varje fullt tjänstår därutöver, respektive minskas med 10 kronor för varje år, som fattades. I likhet med vad i kungörelsen den 24 augusti 1920 (nr 645) vore föreskrivet beträffande pension åt manlig daglönare, syntes pension åt kvinnlig daglönare dock böra utgå med högst visst belopp, förslagsvis 500 kronor. På grund av det anförda hemställde statskontoret, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Hansson finge från och med månaden näst efter den, varunder hon entledigades från sin anställning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta pension med 500 kronor för år räknat.

I likhet med vederbörande myndigheter tillstyrker jag, att pension av statsmedel beredes Hansson. Beträffande pensionens storlek och tidpunkten för dess utgående ansluter jag mig till statskontorets förslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att arbeterskan vid ammunitionsfabriken Kristina Hansson må från och med månaden näst efter den, varunder hon entledigas från sin anställning vid fabriken, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 500 kronor.

8:o.

Uti skrivelse till arméförvaltningens artilleridepartement den 28 november 1923 har styresmannen för ammunitionsfabriken till erhållande av årliga understöd föreslagit arbeterskorna vid fabriken Jones Kerstin Jonsson, Anna Karlsson, född Persdotter, samt Johanna Margareta Andersson.

Ang. pension
åt förra
arbeterskorna
J. K. Jonsson,
A. Karlsson,
född Pers-
dotter, samt
J. M. Anders-
son.

Av handlingarna i ärendet inhämtas

beträffande Jonsson, att hon är född den 2 februari 1876; att hon, som anställdes vid ammunitionsfabriken från och med den 4 augusti 1892, innehar mer än 31 tjänstår; samt att hennes arbetsförtjänst under år 1922, fränsett dyrtidstillägg, uppgått till 1,117 kronor 12 öre;

beträffande Karlsson, att hon är född den 27 juni 1875 och är hustru till muraren J. W. Karlsson; att hon, som anställdes vid ammunitionsfabriken från och med den 28 maj 1895, innehar mer än 28 tjänstår; att hon, som under en del av 1922 varit av sjukdom förhindrad att fullgöra arbete vid ammunitionsfabriken, skulle, därest hon under hela året arbetat vid fabriken, hava uppburit en arbetsförtjänst, vilken, fränsett dyrtidstillägg, uppgått till 1,096 kronor; att mannen Karlsson taxerats för en inkomst under år 1922 av 1,940 kronor; samt att makarna Karlsson hava ett minderårigt barn; och

beträffande Andersson, att hon är född den 14 april 1878; att hon, som dels arbetat vid ammunitionsfabriken under tiden 16 mars 1895—19 augusti 1899 och dels från och med den 17 september 1906 ånyo anställdes vid fabriken, innehar mer än 21 tjänstår; samt att hennes arbetsförtjänst under år 1922, fränsett dyrtidstillägg, uppgått till 1,095 kronor 28 öre.

Vidare inhämtas, att ifrågavarande tre arbeterskor lida, Jonsson av kronisk ledgångsreumatism samt Karlsson och Andersson av nervsvaghet, ävensom att de på grund härav äro olämpliga för arbete vid ammunitionsfabriken och icke hava utsikt att bliva så återställda, att de vidare kunna användas i fabriken tjänst, men att det dock icke synes vara uteslutet, att de med lindrigare och lugnare sysselsättning kunna bidra till sitt uppehälle; samt att omförmälda arbeterskor under sin anställning vid ammunitionsfabriken visat ett hedrande uppförande och god arbetsduglighet.

Med överlämnande av handlingarna i ärendet har *arméförvaltningens artilleridepartement* i skrivelse till Kungl. Maj:t den 20 december 1923 anført, att departementet ansåge billigt, att förenämnda arbeterskor bereddes någon hjälp till livsuppehälle under sin återstående levnad, och finge departementet ifråga om storleken härav föreslå samma pensionsbelopp, som 1923 års riksdag i liknande fall tillerkänt förra arbeterskan vid ammunitionsfabriken Maria Josefina Malmborg, född Hellqvist, eller 400 kronor för år. Artilleridepartementet hemställde således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å allmänna indragningsstaten bevilja envar av Jonsson, Karlsson och Andersson under hennes återstående livstid en årlig pension av 400 kronor, att utgå från och med den 1 januari 1924.

Statskontoret har den 16 januari 1924 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anført, att då intet syntes vara att erinra mot bifall till vad arméför-

valtningens artilleridepartement föreslagit, funne sig statskontoret, som inhämtat, att ifrågavarande arbeterskor avgått från sin anställning vid ammunitionsfabriken med utgången av år 1923, kunna instämma i artilleridepartementets hemställan.

Med avseende å vad i ärendet förekommit finner även jag mig böra tillstyrka, att pensioner å allmänna indragningsstaten beredas ifrågavarande tre arbeterskor från och med innevarande år. Beträffande pensionernas storlek synas mig emellertid dessa, med tillämpning av de grunder, som i enlighet med av statskontoret framställt förslag under punkterna 6 och 7 förordats i fråga om pensioner till vissa arbeterskor vid armén, böra bestämmas, för Jonsson till 460 kronor, för Karlsson till 430 kronor och för Andersson till 360 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att envar av förra arbeterskorna vid ammunitionsfabriken Jones Kerstin Jonsson, Anna Karlsson, född Persdotter, samt Johanna Margareta Andersson må från och med den 1 januari 1924 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension, Jonsson med 460 kronor, Karlsson med 430 kronor samt Andersson med 360 kronor.

Vad departementschefen ovan under punkterna 1:o—8:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Eric Baad-Heimer.